

معاونت پژوهش‌های
کاربردی

سند

نظرات استدلالی

طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهاده‌ها (مرحله پنجم)

شماره مسلسل: ۴۰۳۲۰۲۶

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۶/۱۷

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح شفافیت قوای سه گانه، دستگاه‌های
اجرایی و سایر نهادها (مرحله پنجم)

تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۱۲/۰۱

کد خزانه: ۴۰۳۲۰۲۶

۱۴۰۲/۰۶/۱۷

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۱/۱۲/۱۶

۱۴۰۲/۰۶/۱۳

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

طرح شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها

(مرحله پنجم)

درباره‌ی مصوبه

طرح «شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها» در تاریخ ۱۴۰۱/۳/۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد.

شورا با بررسی این مصوبه در مورخ ۱۴۰۱/۳/۱۱، مفاد آن را مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی تشخیص داد و نظر خود را به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد. سپس مجلس شورای اسلامی در راستای تأمین نظر شورای نگهبان، در جلسه‌ی علنی مورخ ۱۴۰۱/۵/۱۱، اصلاحاتی را در این مصوبه اعمال کرد. شورا بررسی مصوبه‌ی اعاده‌شده را در دستور جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۱/۶/۲ قرار داد و مجدداً مفاد آن را در مواردی مبهم و واجد اشکال قانون اساسی شناخت. مجدداً مجلس در تاریخ ۱۴۰۱/۷/۲۰ اصلاحاتی را در مصوبه اعمال کرد و مصوبه‌ی اصلاحی را به شورا ارسال کرد. شورا پس از بررسی مصوبه در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۱/۷/۲۷، همچنان مفاد آن را واجد اشکال و ابهام دانست.

در مرحله‌ی چهارم، مجلس شورای اسلامی مجدداً در تاریخ ۱۴۰۱/۷/۱۷ اصلاحاتی را در مصوبه اعمال و در دو مورد بر نظر سابق خود اصرار ورزید. شورا پس از بررسی مصوبه‌ی اعاده‌شده در تاریخ ۱۴۰۱/۹/۲، با توجه به اصرار مجلس همچنان دو ماده از مصوبه را واجد اشکال دانست.

در مرحله‌ی پنجم، مجلس شورای اسلامی تغییراتی را در تاریخ ۱۴۰۱/۱۲/۱ در متن مصوبه به عمل آورد، اما این تغییرات در راستای تأمین نظر شورا نبود و همچنان نسبت به مصوبه‌ی خود در مواد (۳) و (۴) اصرار ورزید. با وجود اصرار مجلس، طبعاً اشکالات شورا در این خصوص باقی بود و پس از بررسی مصوبه در تاریخ ۱۴۰۱/۱۲/۱۳، نظر شورا به موجب نامه‌ی شماره ۱۰۲/۳۶۰۱۰ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۱۶ به اطلاع رئیس مجلس رسید. پس از ارسال نظر شورا به

مجلس، هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، با استعجازه از مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۴۰۲/۶/۸ نظر خود را در چهار بند به موجب نامه‌ی شماره ۶۶۰۶۱-۹۰۰۰ به شورا ارسال کرد و شورا در مقام عمل به بند (۲) اصل (۱۱۰) قانون اساسی، نظر هیئت عالی را در قالب نامه‌ی شماره ۱۰۲/۳۸۳۰۰ مورخ ۱۴۰۲/۶/۱۳ به اطلاع رئیس مجلس رساند.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص طرح شفافیت قوای
سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها (مرحله پنجم)»

ماده ۳-

[مجلس در مورد مواد (۳) و (۴) به ترتیب در جلسات مورخ
۱۴۰۱/۵/۱۱ و ۱۴۰۱/۸/۱۷ اصرار ورزیده است.]

مجمع تشخیص مصلحت نظام (در موارد اختلافی مجلس و شورای
نگهبان) و هیئت عالی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام،
مجلس شورای اسلامی، هیئت وزیران، شوراهای اسلامی شهر و روستا
هیئت عمومی و هیئت‌های تخصصی دیوان عدالت اداری، هیئت عمومی
دیوان عالی کشور، مراجع اختصاصی اداری و شوراهای موضوع این قانون
موظفند مشروح مذاکرات خود را اعم از صحن و کمیسیون‌های تابع آنها و
آراء مأخوذه از اعضاء را به تفکیک اسامی موافق، مخالف، ممتنع و کسانی
که در رأی‌گیری شرکت نکرده‌اند، حداکثر ظرف یک‌ماه در پایگاه
اطلاع‌رسانی خود با قابلیت خوانش رایانه‌ای منتشر نمایند، مگر در مواردی
که به موجب قانون اساسی و قوانین مربوط به هر یک از نهادهای مذکور در
این قانون، تشکیل جلسه غیرعلنی یا رأی‌گیری مخفی پیش‌بینی شده باشد.

تبصره ۱- ...

ماده ۴-

مشمولین این قانون به استثنای شوراهای اسلامی روستا موظفند هر
یک سال یک‌بار گزارش عملکرد اجرای این قانون را به مجلس شورای
اسلامی ارسال نمایند.

▪ دیدگاه مغایرت

الف) مجلس شورای اسلامی به موجب ماده (۳)، «مجمع تشخیص مصلحت نظام» را نیز
در کنار دیگر نهادهای مذکور مکلف کرده است مشروح مذاکرات و آرای مأخوذه را منتشر کند.
این در حالی است که ذیل اصل (۱۱۲) قانون اساسی مقرر کرده است «مقررات مربوط به

مجمع»، توسط خود مجمع تهیه و تصویب شود و سپس به تأیید مقام رهبری نیز برسد. در نتیجه حکم مذکور، مغایر با اصل (۱۱۲) قانون اساسی شناخته شد. اکنون که قانون‌گذار بر نظر پیشین خود اصرار کرده است، اشکال پیشین شورا همچنان به قوت خود باقی است. همچنین بر اساس تفویض صورت گرفته از سوی مقام معظم رهبری (حفظه‌الله)، وظیفه‌ی نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی نظام، توسط «هیئت عالی نظارت» انجام می‌شود و روشن است نحوه‌ی نظارت هیئت عالی، تابع تفویض و دستورات معظم‌له است. در نتیجه حکم ماده (۳)، از این جهت نیز مغایر با بند (۲) اصل (۱۱۰) قانون اساسی خواهد بود. حال که مجلس شورای اسلامی تغییری در این خصوص اعمال نکرده است، همچنان اشکالات فوق باقی است.

ب) به موجب حکم ماده (۴)، کلیه‌ی مضمولان این مصوبه مکلف شده‌اند گزارش اجرای تکالیف مندرج در این مصوبه را به کمیسیون شوراها‌ی مجلس ارسال کنند. با توجه به اینکه ماده (۳) از دو حیثیت واجد اشکال شناخته شده است، ماده (۴) نیز مبنیاً بر اشکالات مذکور دارای اشکال خواهد بود. اکنون با توجه به اصرار به مجلس نسبت به متن مواد (۳) و (۴)، طبعاً همچنان ماده (۴) نیز دارای اشکال است.

▪ نظر شورای نگهبان

در ماده (۳)، با توجه به اصرار مجلس شورای اسلامی بر مصوبه سابق خود، ایرادات پیشین این شورا کماکان به قوت خود باقی است. ایرادات مربوط به ماده (۴) نیز مبنیاً به قوت خود باقی است.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله‌العالی

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸)

تهران | خیابان شهید بهشتی
خیابان سرافراز | کوچه پنجم | پلاک ۱۱

www.ccri.ac.ir

کدپستی ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳
دبیرخانه ۰۲۱۸۸۵۳۳۴۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان